

ET PRODUKT AV DDR

BJØRN BRØYMER *Ap 27/8-92*
(tekst og foto)

— Jeg har ofte sett de norske MTB'er av typen Storm.

Richard Lösche er et produkt av staten DDR. Derfor er han førtidspensjonert. Inntil 28. november 1990 var han marineoffiser og skipssjef på en minelegger. Så var det slutt. Som yrkesmilitær i den kommunistiske Volksmarine og som medlem av SED, måtte han ut.

I dag beklager han Muren, piggråden, de politiske fangene, og sier, riktignok med en viss nølen, at han er glad for at DDR-staten falt.

Richard Lösche er 56 år gammel, og tjenstegjorde som Kapitan zur See i Volksmarine. I 14 år har han bodd i den østtyske hansebyen Stralsund. Nå ernærer han seg ved forskjellige gjøremål, blant annet er han guide i den gamle hanseaterbyen som er i ferd med å falle helt sammen.

Richard Lösche var en av de privilegerte i staten DDR, han var ti år da krigen var over og tolv da DDR ble opprettet. Han vokste opp i et nazistisk diktatur og fortsatte livet i et kommunistisk. Slik ble mennesket pragmatiker, en som ville overleve med systemet under mottoet: Bedre å slutte seg til diktaturets menn, enn å gjøre det motsatte. For mukket man mot jernteppets synlige og usynlige politi, var alt håp ute.

Den tidligere kommandørkapteinen visste om politiske fanger, selv om han ikke personlig kjente noen av dem, han fikk føle ensrettingen, han så den påkrevet plage, han kjente Stasi, men lærte seg å leve med det som et onde.

— Er De bitter over at DDR falt og at De ble skjøvet ut?

Han tenker seg om. Og smiler:

— Bitter? Nei. Jeg var medlem av partiet. Selvfølgelig. Det måtte man være som offiser. Det var en uskreven lov. Men bitter i dag? Nei.

Richard Lösche viser frem gamle hanseaterhus som har forfalt under det kommunistiske regimet, han peker på kirkene som har forfalt, alt skal rehabiliteres, det skal bli liv i den gamle hanseaterbyen ved Østersjøen. Under det kommunistiske diktaturet var alt stille i Stralsund. Mennesket visste at enhver form for opposisjon til regimet ville føre dem i fengsel. Richard Lösche formulerer det slik:

— I DDR var vi 16,8 millioner innbyggere. Vi må ikke glemme at det sto en halv million velutrustede sovjetiske soldater på østtysk jord. Hvis opposisjonelle krefter innenfor det østtyske regjeringsskapparat ville ha endringer, ville Kreml fort ha kastet om på de planene. Vi måtte tenke dette hver eneste dag: Her står tropper! Det måtte enhver politiker ta hensyn til. I dag kan man spørre: Hvorfor gjorde ikke folket i DDR opprør? Det er en vanvittig tanke. Vi var to delte stater, to delte verdener. Ingen kunne drømme om en tysk gjenforening og et totalt sovjetisk sammenbrudd. Først da Gorbatsjov sa nei til Muren og piggråden, kunne endringene skje. Revolusjonen i DDR skjedde ved et skrivebord. Da Gorbatsjov sa at soldatene blir i sine kaserner, kunne Muren åpnes.

Hvilke problemer hadde den tidligere marineoffiseren under Honecker?

Richard Lösche var tross alt blant den privilegerte klasse i DDR. Han var offiser, partimedlem, hadde en god bolig, grei inntekt, kunne få nye inntrykk i utlandet, vel å merke i den sosialistiske del av den. Han behersker russisk flytende,

og var ofte i Leningrad, Moskva og Minsk.

— Det verste ved Muren var den totale isolasjon den skapte. Jeg hadde lyst til å treffe mennesker fra hele Europa, men det hadde jeg ikke adgang til. De nordmenn som kom til DDR, var utvalgte DDR-sympatisører. For oss offiserer var det utenkelig å ha kontakt med noen fra Vesten, jeg ble innbudt til et bryllup hos nær familie, men måtte si nei, fordi to tilstedeværende var vesttyskere. Et problem var litteraturen, det var så meget vi ikke fikk, selv Nietzsche var forbudt: vi opplevet den totale ensretting. Så ble man pragmatiker. Hadde man noe annet valg? Jeg kunne ikke se på vestlig fjernsyn og ikke lese vestlige aviser. Menneskene måtte være tro mot arbeiderklassen, Stasi hadde selvfølgelig alltid sine informanter over alt. Det var partibossene og arbeiderklassen som betød noe i DDR. Min sønn studerte teknikk i Dresden og ble sivilingeniør. Etter at han kom ut i arbeidslivet spurte han meg: «Far, hvorfor skulle jeg studere når jeg tjener langt mindre enn dovnepartiarbeidere i Rostock?»

— Hvorfor militær løpebane?

— Jeg ville bli ingeniør. Så sa de — du kan bli ingeniør ved å gå inn i marinen. I 36 år var jeg i Volksmarine. Etter det første frie valget i DDR 18. mars 1990 var det slutt. Jeg fikk førtidspensjon. Ingen hadde trodd på tysk enhet og at Sovjetunionen skulle falle sammen. I DDR levte vi et annet liv. Vår skjebne ble besluttet på Jalta i 1944 og i Potsdam i 1945. Da ble Europa delt. Vi hadde aldri drømt om noen tysk gjenforening. Det var utenkelig. Vi måtte gjøre det beste ut av situasjonen. — Hva tenkte De da Muren i Berlin falt? Var De blant dem som sa ja til dette eller fikk De angst for hva som skulle skje?

— Jeg sa ja. Jeg var lettet.

— Enda det ville koste Dem arbeidet?

— Den siden av saken tenkte jeg overhodet ikke på akkurat da. Jeg ville ha kontakt med utlendinger. Det var umulig i DDR. Nå har jeg allerede vært ute og sett meg om i vest, har vært i Berchtesgaden og Salzburg og ønsker å se Norden.

Man lærte å leve med Stasi. Enhver DDR-borger var vant med det. Stasis folk fantes overalt, men vi visste slett ikke alltid hvem de var. Dette innebar at vi alle lærte oss til å passe munnen. Selv ikke i fylla forsnakket folk seg, det være seg i private selskaper eller på kneiper. Du visste aldri hvem som lyttet og så kunne rapportere dine utsagn. Så langt gikk terroren. Bare blant nære venner kunne man diskutere fritt de temaer man ønsket og være viss på at man kunne stole på noen.

Han får forakt i stemmen når han omtaler kommunistledelsens dobbeltliv:

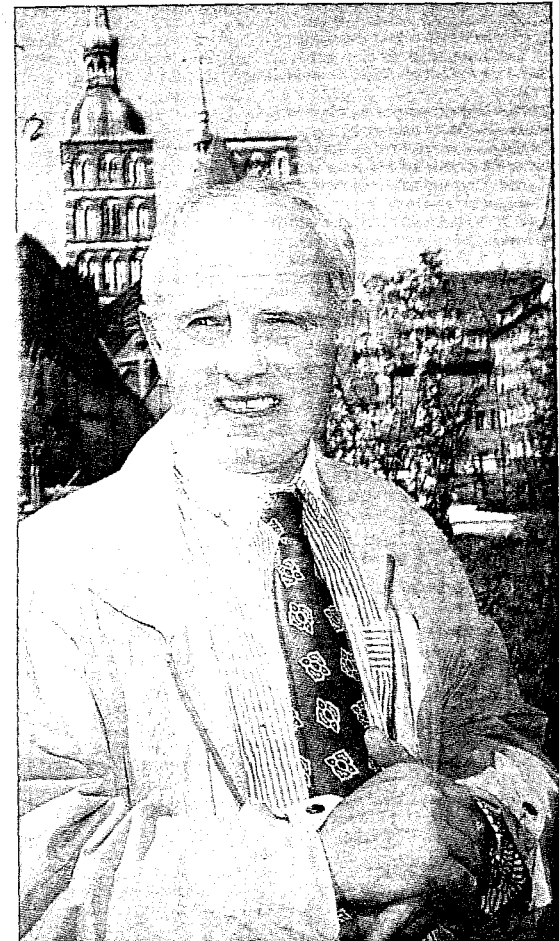
— Honecker hyldet arbeiderne for produksjonsresultatene. Men ingen arbeider visste at Erich Honecker brukte dobbelt toalettpapir fra Vest-Tyskland. Hvis jeg ville ha takket mine arbeidere for deres produkter, ville jeg også ha brukt deres produkter. Slik var det ikke i DDR. Ledelsen levte et dobbeltliv i hyklari.

Han håper på fremtiden:

— Turismen betyr meget for Stralsund og hele det tidligere DDR. Under Honecker kom knapt en turist hit. Nå er det viktig å få turister, vi må bygge hoteller. Det vil ta tid å få gjenreist byen, men det vil skje, og da blir det vakkert.

— Tror De at ungdommen i det tidligere DDR er glad for den tyske gjenforening?

— Ja — i alle fall alle dem som vil bruke hodet.

Den tidligere kommandørkapteinen i den østtyske folkemarine, Richard Lösche, er glad for at Honecker og DDR falt.